

PRO Actiunea Catolica Romana

Roma - Anul IX

Tribuna libera pentru unirea Bisericilor, fundata in 1955 de
CONSTANTIN DRAGAN

Februarie 1964 - N. 92

Evanghelia isvor al unirii

In zilele pelerinajului lui Paul VI la Locurile Sfinte trimisi speciali ai marilor cotidiane din lumea întreaga au încercat să ia contact cu cei doi mari protagoniști ai istoricele întâlniri dintre Biserica Romei și Biserica ortodoxă din Răsărit, în speranța de a obține dacă nu « declarații » privitoare la fericitul eveniment, care a deschis o eră nouă în istoria Bisericii, cel puțin « impresii » care să lase să se întrezărească cât de cât elementele convorbirilor dela Ierusalim.

Unul din acești trimiși speciali, corespondent al unui săptămânal roman, a reușit să se facă primit și să culegă de pe înșiși buzele Patriarhului Athenagoras o declarație care ne lasă să ne dăm seama că întâlnirea de pe Puntele Maslinilor reprezintă începutul unei acțiuni care va duce, într'un viitor mai mult sau mai puțin apropiat, la mult dorita reintregire a Bisericii.

« Sunt profund emoționat — a declarat Patriarhul de Constantinopol. — Întâlnirea aceasta cu adevărat istorică deschide perspective de zile mai bune, de adevărată, solidă reapropiere a Bisericilor, până în momentul în care Pronia cerească va hotărâ unirea doctrinară.

Mulțumesc lui Dumnezeu că mi-a dat această mângâiere. Tot respectul meu pentru venerabila Biserică a Romei și dragostea mea tuturor catolicilor ».

« Desigur, dintr'o parte și din alta, căile care duc la unire pot fi anevoioase și lungi. Dar cele două căi converg una spre cealaltă, și ajung împreună la isvorul evanghelic », spunea din partea sa Paul VI, în discursul de salut adresat Patriarhului ecumenic, și cuvintele sale, puse împreună cu acelea pronunțate de Athenagoras, ne lasă să întvedem căre va fi marele instrument al unității Bisericii: Evanghelia, această incomparabilă sursă de înțelegere și de dragoste, care a dat viață înșiși structurilor Bisericii, una și sfântă, și care este temelia de adevăr comună tuturor confesiunilor creștine.

Care ar putea fi punctele de doctrină, care temele fundamentale asupra carora s'a structurat în decursul veacurilor despărțirea între Roma și Orientul creștin pentru care Evanghelia să nu aibă o soluție? Primatul — piedeca aceasta atât de gravă de care s'au isbit toate inițiativele de reconciliere? Evanghelia — și nu în una ci în trei cazuri — ne învață că Isus a încredințat succesiunea pământească a conducerii Bisericii pe care o întemeiasă unei singure persoane: lui Petru.

« Nu încapă îndoială că pentru rezolvarea acestei chestiuni și a tuturor celorlalte care constituie motiv de desunire, va avea o importanță fundamentală și documental solemn pe care Conciliul îl pregătește asupra naturii Bisericii », spunea acum în urmă cardinalul Bea, președintele Secretariatului pentru unirea creștinilor, într'un interview acordat unei reviste din Roma, și adăoga: « Totuși, lucrul cel mai important și pur și simplu decisiv » e, cum spunea Sfântul Părinte » voința profundă care, mulțumind lui Dumnezeu, îi inspiră pe toți creștinii vrednici de numele acesta: voința de a lucra pentru înălțarea piedecilor și a motivelor de despărțire; voința de hotărâre, angajare pe drumul care duce la împăcare ».

Si această « bună voință », dintr'o parte și din alta nu lipsește. În timp ce la Roma părinții Conciliului, chemați să elaboreze în forma cea mai bună schemele care vor fi discutate în a treia sesiune a Conciliului Vatican II, se străduiesc să dea adevărate credinței și doctrinei creștine o formulare cât mai clară, eliminând din limbajul acestor formulări tot

cecece ar putea crea nedumeriri și confuzii, sau ar putea irita sensibilitatea fraților despărțiți, în sânul altor confesiuni creștine: se deliniază, din ce în ce mai sigur orientat, un proces de colaborare interconfesională care nu poate rămâne fără rezultate pozitive. Astfel — ca să rămânem în mediul ortodox — se vorbește insistent de constituirea unei comisii unice pentru studiul problemelor teologice și pastorale, în care să fie incluși reprezentanți ai tuturor Bisericilor autocefale ortodoxe. Dacă comisia aceasta va fi constituită, dialogul cu Roma va deveni curând o fericită realitate a timpului nostru. În orice caz — spuneau în zilele istoricele întâlniri de la Ierusalim personalități din suita lui Athenagoras — Patriarhul Constantinopolului va cere, în viitoarea conferință pan-ortodoxă de la Rodos, creierea unui Sinod permanent, ca organ de legătură între diferitele Biserici ortodoxe. Semn evident că exigența unei linii unice, asigurată de un organism central, e simțită și printre ortodocși, atât de geloși de autocefaliile lor.

În ce-i privește pe catolici, trebuie să amintim că încă din 1949 Sfântul Scaun a dat dispoziții Sfântului Oficiu, în legătură cu Mișcarea Ecumenică, în sensul unei cât mai strânse colaborări cu creștinii necatolici. Era, ce-i drept, o colaborare limitată la activitățile caritative și asistențiale, de apărare a drepturilor omului și a legii morale naturale, și care nu trebuia să atingă chestiunile de credință. Dar era, totuși, un pas pe calea acelui ecumenism căruia Ioan XXIII avea să-i dea impulsul generos al unei acțiuni vaste al cărei mare instrument trebuia să fie Conciliul Vatican II.

« Divergențele de ordin doctrinar, liturgic și disciplinar vor fi examinate la timpul și locul potrivit, într'un spirit de absolută fidelitate față de adevăr și de înțelegere în caritate », spunea Paul VI în susamintitul discurs adresat Patriarhului Athenagoras,

și adăoga: « Cecațe încă de acum poate și trebuie să progredizeze, este această dragoste frățească, ingenioasă în a găsi noi forme de a se manifesta; o dragoste care, tinând seamă de experiența trecutului, să fie dispusă să ierte, să creadă mai curând în bine decât în rău, să fie mai presus de toate dornică de a se conforma învățurii lui Hristos, care e Evanghelia, și de a se lăsa atrasă și transformată de Hristos ».

Întâlnirea de la Ierusalim deschide creștinătății un viitor care poate fi greu, plin de piedeci, de probleme teologice și disciplinare, dar care e încă de pe acum asigurat de existența unei reale voințe de colaborare, de înțelegere.

« N'am neglijat nimic pentru ca pelerinajul nostru să aducă o contribuție eficientă la marea cauză a unirii — spunea Paul VI într'un recent discurs — și continua: « Cu imensă bucurie am văzut venindur-ne întru întâmpinare pe cei spre care noi înșine mergeam, cu inima plină de încredere și de speranță.

Am spus, și ne place să repetăm, că unul din momentele cele mai emoționante ale acestei călătorii a fost pentru noi întâlnirea cu Patriarhul Constantinopolului. Când ne-am rugat alături de el, când am schimbat cu el sărutarea păcii, pe locurile unde Hristos a săvârșit mântuirea lumii, am avut conștiința că legam din nou lanț care avea să nu se mai rupă, conștiința de a face primul pas pe calea unei împăcări la care aspiră toți creștinii vrednici de numele acesta.

Cele încă lungă, e sigur, și presărată de obstacole care nu pot fi eliminate în câteva ceasuri, de prejudecăți și de interpretări greșite acumulate în cursul veacurilor. Dar a fi pe drumul cel bun, a fi reluat un contact personal, după veacuri de despărțire, nu e oare anunț și presimțirea unor evoluții care, cu ajutorul lui Dumnezeu, ar putea duce într'o bună zi la unirea dorită? »

Biserica de lemn in Transilvania

La fantana

Vom avea a conferinta pan - crastina?

S'a întrunit zilele acestea adunarea plenară a cardinalilor rezidenți la Roma. La întrunire, care a avut loc în sală Congregațiilor din Palatul Apostolic, și nu, cum se obișnuiește, în sala Concistorului, Sfântul Părinte, contrar așteptărilor, n'a luat parte. Absența Păpii ar fi fost motivată de dorința sa ca discuțiile asupra chestiunilor la ordinea zilei să aibă loc în toată libertatea. Chestiunile acestea erau conținute într'un document pontifical, în care Papa dădea, printre altele, informații detaliate asupra întâlnirilor sale cu Patriarhul Athenagoras și cu alți înalți exponenți ai Bisericilor ortodoxe din Răsărit. Natura exactă a problemelor examinate de cardinali n'a fost făcută cunoscută.

Cea mai mare rezervă protejează lucrările cardinalilor. « Observatorul Roman », oficiul Vaticanului, n'a informat despre această întrunire și nici un fel de știre în legătură cu ea n'a ieșit din gura speakerului de la Radio Vaticano. Se poate totuși crede că au fost examinate unele propuneri ale Patriarhului Athenagoras, în special aceea privitoare la convocarea unei conferințe pan-creștine și la organizarea unor comisii mixte care să examineze problemele teologice ale unității creștine. A fost formulată și ipoteza unui « comunicat bilateral » al catolicilor și ortodocșilor de la Constantinopol, care să expue actuala situație a raporturilor dintre cele două Biserici, după întâlnirile de la Ierusalim dintre Paul VI și Athenagoras.

« Ce trebuie să facem acum? », l'a întrebat Patriarhul de Constantinopol pe Papă la sfârșitul conversațiilor lor la Locurile Sfinte. Procedura pentru continuarea dialogului a fost deschisă, dar rezerva care înconjoară acești primi și nu ușori pași pe calea unității, împiedecă pentru moment orice speculație asupra naturii și metodei acestei proceduri.

Documentul în cauza ar fi fost înmănat cardinalilor cu câteva zile înainte. Trebuie subliniat că printre participanții la întrunire cardinalii Tisserant, Cicognani și Testa l'au însoțit pe Papă în Palestina și au asistat la convorbirile sale cu Patriarhul Athenagoras. Nu e exclus ca Papa să transmită și celorlalți cardinali rezultatele acestei desbateri care — reluând o veche tradiție — se desfășoară într'o formă neobișnuită.

În special, documentul — la care au colaborat Secretarul și Vice-Secretarul Secretariatului pentru unirea creștinilor, mons. Willebrands și Du-

pres — s'ar opri asupra perspectivei generale ale unității și asupra perspectivei specifice determinate de întâlnirile lui Paul VI din Palestina. Se prevede că la viitoarea întrunire va lua parte și Sfântul Părinte. Eventualele inițiative vor fi făcute cunoscute opiniei publice cel mai devreme peste câteva săptămâni, se spune în cercurile vaticane.

Scrisoarea lui Paul VI catre Athenagoras

Aflăm de la Istambul că în ultima întrunire a Sfântului Sinod al Patriarhatului Ecumenic a fost citită o scrisoare adresată de Paul VI Patriarhului ecumenic Athenagoras.

« Amintirile de neuitat pe care ni le-a lăsat întâlnirea noastră la Ierusalim — scrie Papa — n'au încetat de a ne întovărăși după întoarcerea noastră, și iată vă scriem de cum am primit din mâna Mitropolitului de Thauron o nouă mărturie a carității voastre atât de delicată ».

Papa se declară apoi profund mișcat de acest nou « gest care simbolizează continuarea sacrificiului fără egal al lui Hristos și participarea la același Taine și același păstorire ».

« Este un gaj de prietenie care strânge și mai mult legăturile pe care Providența ne-a îngăduit să le realizăm în împrejurări atât de fericite și de excepționale ».

Referindu-se apoi la reluarea contactelor dintre Roma și Patriarhatul Ecumenic de Constantinopol, Papa adăoga: « Aceasta este dorința noastră cea mai mare; încredințăm realizarea ei Tatălui luminii și Fiului său Isus Hristos în dragostea căruia vă exprimăm din nou stimă și afecțiunea noastră ».

Scrisoarea Păpii, datată 16 Ianuarie, a fost înmănată Patriarhului Athenagoras de către « intermiușul » mons. Francesco Lardone. La sfârșitul lecturii acestei scrisori Patriarhul Athenagoras a amintit, cu vocea tremurândă de emoție și în fața membrilor Sfântului Sinod, întâlnirea de la Ierusalim, subliniind semnificația pe care această întâlnire o are pentru întreaga creștinătate, și elogiind personalitatea « ilustră și luminioasă a Păpii ».

Scrisoarea lui Paul VI este desigur o contribuție în plus la ulterioara dezvoltare a raporturilor dintre Roma și Constantinopol.

„Rugativa pentru unitatea Bisericii,”

Paul VI s'a adresat întregului episcopat catolic recomandându-i să îndemne credincioșii să se roage pentru păstrarea bunelor roade ale pelerinajului său la Locurile Sfinte și pentru respectarea octavei de rugăciuni pentru unitatea creștinilor. Papa s'a oprit în acest «îndemn apostolic» asupra diferitelor aspecte ale pelerinajului său. Va rămâne, mai ales, adânc întipărită în sufletul și mințile noastre întâlnirea cu capii spiritali ai veneratelor Biserici din Răsărit de care, în trecut, ne-au despărțit fracturi dureroase; în primul rând întâlnirea cu Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului, la rândul său pelerin la Locurile Sfinte. Am schimbat cu el sărutarea sfântă pe care și-o dau discipolii lui Hristos; am citit împreună rugăciunea solemnă adresată de Hristos Tatălui ceresc înainte de Răstignire pentru a-i cere unitatea învățăcelilor săi; și, în sfârșit, am spus împreună «Tatăl nostru», care ne învață să-l invocăm pe Dumnezeu ca pe tatăl nostru și să iertăm celor care ne-au greșit. Sunt evenimente pe care ne place să le socotim ca pe primii pași spre o unire totală în Biserica unică a lui Hristos, chiar dacă unirea aceasta e încă îndepărtată. Și nu vom putea uita nici odată omagiul atât de sărbătoros, atât de cald și de grandios pe care ni l'a tributat populația Romei, care în împrejurarea aceasta memorabilă a îngăduit umilului urmaș al lui Petru să-și dea seama de legăturile atât de adânci și de intime cu dieceza sa ».

Paolo VI vorbește apoi despre unirea creștinilor și, după ce cere rugăciuni pentru ca roadele pelerinajului

lui său să nu se risipească, spune: «Vă recomandăm în special octava de rugăciuni pentru unirea creștinilor, care va începe peste câteva zile și care în fiecare an convoacă pe credincioșii tuturor confesiunilor creștine unindu-i în același avânt de intercesiune pentru unitatea voită de Hristos pentru toți cei care sunt cinstiți de numele său. Vrem să vă amintim că tocmai în ziua de 25 Ianuarie a anului 1959, la sfârșitul acestei octave de rugăciuni, predecesorul nostru, Ioan XXIII, a voit să dea primul anunț al Conciliului Ecumenic, în scopul unei înnoiri a Bisericii și a unității creștine; și că în prima sa Enciclică «Ad Petri Cathedram» a numea «frați dragi» ai săi pe toți creștinii, invitându-i, pe toți, fără deosebire, să se roage pentru unitate.

Noi înșine, care înălțați la Pontificat am ales numele Apostolului Paul, am atribuit totdeauna o mare importanță acestei octave de rugăciuni, în cursul diferitelor etape ale misiunii la care am fost chemați de Dumnezeu ».

«Noi știm — a continuat Sfântul Părinte — că nenumărate sunt persoanele care în sânul diferitelor confesiuni creștine se consacră acestei cauze sublimă, și că în creștinăscă unire cu noi, în rugăciune și în penitență, înalță la Dumnezeu mijlocirea lor umilă și fierbinte, pentru ca voia Domnului să se împlinească.

Nu se întample, venerabili frați, ca fiii Bisericii catolice, pentru simplul fapt că datorită unui dar gratuit al divinei Providențe sunt în posesia adevărului deplin, să se arate mai puțin zeloși față de o cauză atât de sublimă, atât de sfântă. Ei trebuie, dimpotrivă, să fie însufleșiți de o sfântă emulație cu frații lor necatolici, care să-i facă cu atât mai generoși în ce privește rugăciunea și penitența, cu cât Dumnezeu le-a dat darul neprețuit al apartinerii la Biserica Sa. Subt cărmuirea sfinților păstori, care în timpul Conciliului au dovedit cât le e de scumpă cauza unirii, rugăciunea credincioșilor să devie mai fierbinte decât în trecut, pentru a cere de la Dumnezeu realizarea unității creștinilor prin mijlocirea și harul sfântului sau Spirit ».

Biserica de lemn în Cărlibaba

SCURTE STIRI

In cercurile vaticane se prevede întrunirea apropiată a unui Concistor pentru întregirea Sacrului Colegiu al Cardinalilor. Numirea cea mai importantă, și sub anumite aspecte senzațională, ar fi aceea a filosofului francez Jacques Maritain.

De mai bine de un secol nici un laic n'a făcut parte din Sacrul Colegiu. Ultimul a fost Giacomo Antonelli, Secretarul de Stat al lui Pius IX, care-l numise cardinal în Iunie 1847. Acțiunea sa politică a fost deosebit de interesantă în istoria veacului trecut. A fost acuzat de a fi complotat cedarea punterii temporale a papilor lui Cavour; și a trăit — după înfrângerea trupelor pontificale de la Porta Pia, în Roma, șase ani de aproape totală izolare înainte de moartea sa.

Maritain, care în tinerețe îmbrățișase tezele socialismului radical, s'a convertit la catolicism în 1905, sub influența lui Bloy. Cercetător ilustrat al tomismului, a teorizat principiul «umanismului integral» (1936) în opera sa fundamentală în care expune convingerea posibilității de armonizare a inspirației creștine și influența concretă a Evangheliei cu exigențele și caracterul unei societăți liberale democratice. A susținut teza aceasta împotriva fascismului și nașismului; a luat parte activă la mișcarea de Rezistență; a fost ambasador al Franței pe lângă Sfântul Scaun din 1945 până în 1948.

O agenție de presă informează de la Istanbul că un raport detaliat asupra întâlnirii Patriarhului Athenagoras cu Paul VI va fi înmănat tuturor capilor Bisericilor ortodoxe autocefale pentru a fi informați asupra celor discutate. Un purtător de cuvânt al Patriarhiei a declarat că raportul acesta constituie un element esențial pentru începerea dialogului pe picior de egalitate între Biserica ortodoxă și cea catolică. De aceea Sfântul Sinod de la Constantinopol a hotărât ca toate celelalte Biserici ortodoxe autocefale să fie informate.

Aflăm de la Moscova că Patriarhul Alexis al tuturor Rusiilor a revendicat pentru toți capii Bisericilor autocefale dreptul de a participa la convorbirile cu Papa și cu Biserica Romei, spunând, în legătură cu întâlnirea de pe Muntele Maslinilor: «Întâlniri de felul acesta nu pot avea aceeași semnificație pentru toți ortodocșii. Le considerăm, totuși, mărturie evidentă a unei atmosfere prietenești. Credem că ulterioara desvoltare a acestor contacte va putea duce la un dialog la care, din partea ortodocșilor, vor trebui să participe reprezentanți ai tuturor Bi-

sericilor autocefale. Vedem în perspectivă posibilitatea unei desvoltări a raporturilor dintre Bisericile ortodoxe, printre care și Biserica rusească și a raporturilor dintre aceste Biserici și Biserica catolică».

O știre care interesează religia în țările de dincolo de cortina de fier: în Vatican a fost anunțată ridicarea Bisericii ucrainiene la rangul de Biserica autocefală, adică separată de celelalte Biserici din Rușia. Mons. Sliipyi, Mitropolitul Leopoldului eliberat anul trecut după aproape 20 de ani de Siberia, a fost numit de Paul VI «Arcivescovo Maggiore», grad echivalent celui de Patriarh. Numirea a fost făcută în 23 Decembrie, dar a fost ținută secretă până ieri, evident pentru a nu se creia greutăți cu Patriarhul Alexis, care se consideră Patriarh al tuturor Rusiilor, și deci și al Ucrainei, tocmai când Papa se pregătea să plece în pelerinaj în Palestina și Patriarhul Athenagoras încerca să obțină sprijinul lui Alexis pentru întâlnirea sa cu Paul VI. Biserica latină din Ucraina a fost dizolvată cu același arbitriu care a decis lichidarea Bisericii unite în România. De aceea numirea în rangul de Patriarh a lui Mons Sliipyi nu schimbă momentan nimic din situația actuală. Dar contactele dintre Biserica Romei și ortodocșii sunt, cel puțin până acum, simbolice. Nu e greu să ne dăm seama de înalta valoare simbolică a ridicării lui Mons Sliipyi la rangul de cap al Bisericii ucrainiene.

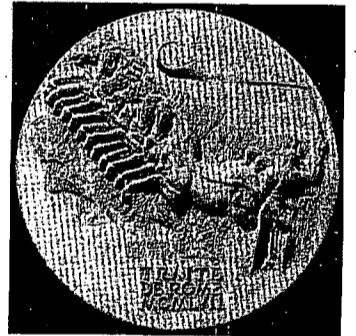
Știri de la Atena informează că în timpul întrunirii Sfântului Sinod al Greciei, în care au fost examinate probleme derivate din recenta întâlnire de pe Muntele Maslinilor, s'a avut o violentă polemică între arhiepiscopul Hrisostom al Greciei și numeroși alți episcopi asupra ruperii raporturilor dintre Patriarhatul de Constantinopol și acela al Atenei în urma dialogului Patriarhului Athenagoras cu Papa. Hrisostom a cerut să fie trecut la verbal faptul că el nu numai se opune la unirea Bisericilor, dar și la simplul contact cu catolicii. De aici a luat naștere o discuție aspră cu episcopul Crevenei, care se numește la rândul

său Hrisostom, și care în cursul săptămânii se întâlnește cu Mitropolitul Atenagoras al Tiatirei, trimisul Patriarhului Athenagoras al Constantinopolului.

Pe planul activităților ecumenice trebuie să semnalăm că Paul VI, într-un discurs adresat Conciliului național al Uniunii italiene a transporturilor de bolnavi la Lourdes și la sanctuarele italiene, a făcut urarea ca a treia sesiune a Conciliului «să poată fi și ultima».

Papa a recomandat celor care se duc la Lourdes să se roage pentru Conciliu și pentru situațiile noi care s'au creat în urma întâlnirilor spirituale cu frații creștini despărțiți care aspiră la unitate. «Să cerem Maicii Domnului să ne ajute totdeauna. Un lecror vrem să vi-l amintim în mod special: în viitoarele pelerinaje intensificați rugăciunile pentru sesiunea a treia a Conciliului, care ar putea și sesiunea soluțiilor finale. Într'un cuvânt, să cerem cu toții Maicii Domnului, cei sănătoși ca și cei bolnavi, să binecuvânteze Biserica».

După informațiile agenției germane KNA, la care se adaugă acum o serie de informații din surse americane, ar fi fost reluate tratativele pentru rezolvarea cazului Myndszenty, dar pe baze cu totul deosebite de precedentele. Sfântul Scaun n'a desmășit și n'a confirmat știrile acestea, ceea ce îngăduie să credem în temeinicia acestor știri. Tratativele păreau din nou intrate în criză, când o veste senzațională a filtrat din cercuri bine informate: guvernul de la Budapesta ar fi decis unilateral, adică fără să consulte Vaticanul, anularea procesului din 1949 împotriva cardinalului Myndszenty. Odată anulată condamnarea, cardinalul n'ar mai avea dreptul de a beneficia de azilul Legăției Statelor Unite la Budapesta, unde se află din 1956.

Plecarea din legăție a cardinalului ar deschide multe căi de normalizare a raporturilor cu Statele Unite, normalizare care ar fi probabil urmată, la scurtă distanță, de intensificarea schimburilor comerciale cu Statele Unite. Cardinalul, nici vinovat nici nevinovat, și-ar vedea condamnarea la închisoare pe viață schimbată în exil, pierzând în felul acesta dreptul la azilul politic.

miscellanea

Editura Giordano de la Milano a publicat în ultimele săptămâni două volume excepționale de importante, închinat primului Conciliu Vatican, și intitulat «Papa infailibil» — autorul este Francesco Nobili Vitelleschi, cunoscut istoric — și celor zece zile (12-22 Septembrie 1870) care au hotărât căderea puterii temporale a papatului, intitulat «Zuavul și bersălierul» și scris de o seamă de martori ai marelui eveniment: militari, gazetari, miniștri și chiar oameni din popor. Nino Sanzone, care a îngrijit publicația, a voit să expună marile evenimente în povestirea pe mai multe voci a protagoniștilor și martorilor lui. E un tablou cât se poate de fidel al acestor evenimente, obținut printr'un abil și onest montaj de documente.

E logic să ne întrebăm ce legătură poate avea Conciliul care a proclamat dogma infailibilității Pontificilor cu căderea puterii temporale. În aparență nici o legătură, deși mulți cred că tocmai perspectiva realizării unității Italiei și a revoluției liberale l'a îndemnat pe Papă să-i împotrivescă, în însuși sânul Bisericii, o fortăreață de neînvis; puterea temporală a papatului cădea, puterea lui spirituală se înalță la culmi încă neatense.

«Ziarul» lui Francesco Nobili Vitelleschi are puterea de a evoca celor mai puțin pregătiți acele teribile opt luni în care, în plină opoziție a mai multor State catolice și a unui mare număr de episcopi și cardinali, Dogma infailibilității a fost introdusă în tăcere printre temele de discutat, și aprobată pe neașteptate, cu sufragiul majorității, ca să folosim un termen parlamentar actual (cel puțin în țările cu regim parlamentar democratic).

Polemica cea mai înverșunată s'a avut tocmai asupra acestui punct, adică asupra majorității, de oarecare parte mai liberală a Conciliului susținută de o dogmă poate fi promulgată numai după o aprobare unanimă și în nici un caz un poate trece peste realitatea defavorabilă a unei polemici între majoritate și minoritate. Dar ceea ce se căuta să se obțină nu era desigur un articol de credință: era o constituție internă a Bisericii, cea mai autocrată, cea mai absolutistă cu putință. În această Biserica Pius IX nu tolera nici măcar bănuiala unui liberalism; puterea era una singură, aceea a Suveranului Pontif, Episcopii care la Conciliul de la Trento intraseră episcopi și ieșiseră din Conciliu clerici, se temeau ca din Conciliul Vatican I ar fi putut ieși simpli functionari ai unei administrații care le dădea o singură satisfacție: aceea de a exercita asupra supușilor lor acea autoritate absolută pe care ei înșiși erau ținuți să o suporte. Poate că presimțirea funestului 20 Septembrie și a unor catastrofe și obscure consecințe, a unui fel de captivitate babiloniană, îi sugera Papii soluția consolidării puterii spirituale a Bisericii supusă unei discipline de fier. Istoria, care a desmășit aceste temeri, a lăsat și dogma infailibilității fără urmări practice.

Sunt fapte pe care astăzi numai specialiștii le cunosc, și de aceea cartea lui Vitelleschi se citește cu pasiune. Ea ne ajută să trăim, chiar și fără o cultură specifică bisericească, drama acelor părinți ai Conciliului Vatican I, care se băteau pentru libertatea credinței, de teamă că o rigurozitate împinsă prea departe să nu dea apă la moară dușmanilor religiei și ai Bisericii.